

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 13.05.2014
Yayın Kabul Tarihi: 27.11.2014

Ders Dışı Faaliyetlerin Karşılıklı Etkileşimi * Günümüz Okul Çocuklarının Bağımsız Etkinlikleri Esasında

**Interaction of External Operations Course In fact,
today's school children's Independent Activities**

Nesirova Ganga Neriman Kızı **

Özet

Makalede öğrencilerin bağımsız ve yaratıcı faaliyetlerinin gelişiminde, ders ve ders dışı etkinliklerin karşılıklı ilişkisinden söz edilmekte, bunun öğrenciler için bir çok yönden olumlu sonuçlar doğurduğu belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Ders dışı faaliyetler, 11. ve 12. sınıf öğrencileri, Azerbaycan Cumhuriyeti

Abstract

Relationship classroom and extracurricular activities as a condition for the formation of self-activity of schoolchildren.

The article deals relationship classroom and extracurricular activities will ensure the successful formation of an independent activity of schoolboys, if the organization of employment in extra-curricular activities will be an integral part of the educational process at school. To this end, the integrated use of various forms of organization of extra-curricular activities (excursions, clubs, competitions, search and research, electives, school theater, etc.) That is expected in the learning process through the implementation of the technology of formation of independent activity of students

* Makale Azerbaycan Türkçesinden Dr. Yusuf Gedikli tarafından aktarılmıştır.

** Azerbaycan Muallimler Enstitüsünün doktora öğrencisi. ganga_51@mail.ru

Резюме:Взаимосвязь классной и внеклассной работы как условие формирования самостоятельной деятельности школьников.

В статье обсуждаются, что взаимосвязь классной и внеклассной работы обеспечит успешное формирование самостоятельной деятельности школьников, если организация занятий по внеклассной работе станет неотъемлемой частью образовательного процесса в школе. С этой целью необходимо комплексное использование различных форм организации внеклассной деятельности (экскурсии, кружки, олимпиады, поисковые и научные исследования, факультативы, школьный театр и др.), что предполагается в учебном процессе благодаря реализации технологии формирования самостоятельной деятельности школьников.

Toplumun gelecekte ilerlemesi onun yaratıcılık ve gelişim potansiyeli ile doğrudan doğruya bağlantılıdır. Bilgi en güçlü silahtır ve bu Azerbaycan öğrencisine dünyanın her noktasında tahsilini devam ettirme ve eğitilmiş bir şahıs olarak kendi halkını temsil etme imkânlarını veriyor. Azerbaycan Cumhuriyetinde tahsilin gelişmesi üzerine tespit edilen devlet stratejisinde şöyle deniyor: "Tahsil insanlara teknolojiyi hızla benimsemek, emek piyasasında layık olduğu yeri tutmak ve ömür boyu tahsil sürecine katılmak, sağlam hayat tarzı, çevreyle ilişkilerde doğru mevki seçmek gibi imkânlar verir."(1) Tahsilde demokratik idare etme ilkelerine layık nesil yetiştirmek için en büyük sorumluluğu ise eğitim-öğretim mensupları taşır. Azerbaycan Cumhuriyetinin tahsil bakanı sayın M. Cabbarov, Azerbaycan öğretmenlerinin XIV'üncü kurultayındaki konuşmasında şöyle demiştir: "Hiçbir tahsil sisteminin gücü öğrenim etkinliklerinde faaliyet gösteren öğretmenlerin gücünden üstün olamaz." Demek ki tahsil sisteminin başarılarının biçimlenmesinde öğretmen esas unsur, öncü kuvvet olarak vardır, var olacaktır ve pek çok şey onun bilgi, beceri ve meslekî yeteneklerine bağlıdır.

Çağımızı karakterize eden yüksek teknoloji ve bilimsel-teknik ilerleme, insanların entelektüel ve yaratıcılık yeteneklerine büyük ihtiyaç duymaktadır. Yaratıcı şahıslarda şimdi daha çok doğru tahlil etmek, genelleme yapmak, tasnif etmek, sonuç çıkarmak, vaktinde ve doğru karar almak, öngöründe bulunmak gibi kabiliyet ve beceriler aranmaktadır (2). Başka sözle, çağdaş öğrenim sistemi küreselleşen dünyanın taleplerine cevap veren, rekabete dayanıklı, olgun bir kişiliği biçimlendirmelidir.

Kaydetmek gerekir ki, Azerbaycan Cumhuriyetinde genel olarak öğrenim kuruluşlarının IX-XI'inci sınıflarında ister Rus, ister Azerbaycan bölümlerindeki öğrenciler, bilimler temelinde yeterli derecede nazari bilgiler alıyorlar. Lakin eğitimde öğrencilerin ilgileri, seviyeleri ve benimseme üsluplarına göre farklılaşma ve bireyselleştirme uygulanmadığından, onların yaratıcılık potansiyeli ile akademik başarıları arasında önemli bir farkın olduğu hissediliyor. İşte bu boşluğu doldurmak ve öğrencilerin nazari bilgilerinin pratiğe geçirilmesi için ders dışı etkinliklere çok büyük ihtiyaç duyuluyor. Ders dışı etkinlikler bir taraftan öğrencilerin bilgi, bece-

ri ve alışkanlıklarını geliştiriyor, genişletiyor, sağlamlaştırıp derinleştiriyor; diğer taraftan onların yaratıcılık yeteneğini, ilgi ve eğilimini yüze çıkarıyor, onun biçimlenmesine yardım ediyor ve ergenlere gelecekte güzel sanatçı, eğitilmiş, araştırmacı bilgin olma şansı bahsediyor.

Genellikle okulların IX-XI'inci sınıf öğrencileri artık birer ergen olarak zor bir geçiş dönemi yaşıyorlar. Gelişmenin bu devrinde onlar harici çevrenin olumsuz etkilerine sık sık maruz kalabilirler. Bundan dolayı bu devirde ebeveynler ergenlerin eğitimine özel dikkat ve ilgi göstermeli, onlarla sık sık sohbetler yapmalı, karşılaşmaları sorunları birlikte çözmeli, onlarla sıcak ilişki kurmak için birlikte istirahat zamanı ayırmalıdır (3). Aynı süreç okulda da devam ettirilmelidir. Öyle olmalı ki, öğrenciler boş vakitlerinden verimli şekilde yararlanmalıdırlar. Okulda ders dışı etkinliklerin teşkili bu bakımdan zaruri ve mutlaka gereklidir. Boş vaktinden verimli yararlanmakla ergenler kendine güven duygusu meydana gelir; onlarda özgüven, cesaret, dayanıklılık, azim, bütüncülük gibi karakterler biçimlenir ve stresle karşı karşıya gelindiğinde kolaylıkla bu durumdan kurtulabilirler. Boş zamanlarında ergenler çeşitli spor dallarından yararlanarak aynı zamanda fiziksel sağlamlık ve estetik güzellikleriyle de ilgilenebilirler (4).

Kaydetmek lazımdır ki, okullarda ders dışı aktiviteler profesyonel öğretmenlerin rehberliğinde örnek öğretim programları oluşturularak, öğrencilerin seçimi temel alınarak ve gönüllü olarak hayata geçirilmelidir. Ders dışı aktiviteler öğrencilerin boş vakitlerinin verimli geçmesi, uygulamalı beceri ve alışkanlıklara sahip olmaları, onların manevi ve entelektüel gelişimi, potansiyel yaratıcılık istidatlarının ortaya çıkarılması, bilimsel araştırmacılık yeteneklerinin biçimlendirilmesi açısından da çok gereklidir. Ders dışı aktivitelerde öğrenciler, ders esnasında aldıkları bilgileri daha derinden mükemmelleştirmek, bağımsız muhakeme yürütmek imkânı elde ediyorlar. Bağımsız etkinlikler öğrencilere inceleme yapmak, yaptığı işin sonucunu değerlendirmek gibi imkânlar veriyor ve onların şahsiyetlerinin belirlenmesi sürecinde çok verimli rol oynuyor (5).

Nazari bilgilerle tam olarak donanmış olan çağımızın öğrencileri, bunu pratiğe geçirmek için çeşitli dersler üzerinde aktiviteye girişiyorlar. Çeşitli dersler üzerinde ve amaçlı teşkil olunmuş ders dışı etkinliğe katılmakla onlar, hem derste aldıkları bilgileri mükemmelleştirip derinleştiriyor, bilgilerin tatbik sahasını öğreniyor, deneylerin yapılışına katılıyor, aynı zamanda kendisini ilgilendiren saha olduğu için yaptığı etkinlikten zevk alarak boş vaktini anlamlı kılıyor. Eğer o, bu ders dışı etkinliğe bireysel değil, kolektif olarak katılırsa burada daha ilginç olgular yaşanıyor. Vakit sınırlaması olmadığı için kolektif etkinlikte öğrenciler birbirleriyle daha sıkı yakınlaşıyor, birbirlerini daha iyi tanıyor, ortak sorunu birlikte çözüyor, birbirlerine yardımcı oluyor ve bu alakalar gelecekte onlarda hakiki dostluğun temellerini atıyor. Çeşitli ders aktiviteleriyle ilişkili olarak cereyan eden hadiselerle daha da açıklık getirmek ve olayların bizzat katılımcısı olmak için öğretmenleri onlara geziler düzenliyor, onları müzelerle götürüyor, milli kahramanların tarihî anıtlarını ziyaret ediyor, geceler tertip ediyorlar. Böylece dersle, öğrencilerin ders-

ten sonra düzenlenmiş ve katılımcısı oldukları ders dışı etkinlikler arasında sıkı alakalar meydana geliyor; bu da öğrencilerin bağımsız iş yapma becerilerini biçimlendiriyor, onun temelini atıyor. Öğretmenler dersi verirken, öğrencilerin ders dışı etkinlikler anında bizzat yaptıkları araç ve gereçlerden istifade ediyorlar. Öğrencilerin ders sırasında aldıkları bilgiler, etkinlikler anında aldıkları bilgi, beceri ve alışkanlıkların devamı mahiyetinde oluyor ve bu bilgiler uygulama alanı buldukları için biraz daha sağlamlaşıyor.

Okulda emek dersleri, boş vakitlerinde ise “becerikli eller” adı altında düzenlenen ders dışı etkinliklerde üst sınıf öğrencileri, özellikle kızlar dikiş, terzi, ev işlerinde alışkanlıklar elde edebilirler. Bu da gelecekte ister tecrübeli hayat arkadaşı, isterse de ilgilicil ana olarak onlara gerekli olabilir.

Meslek amaçlı ders dışı etkinlikler anında üst sınıf öğrencileri sevdiği ek alanlara da sahip olabilirler. Fizik dersinden aldıkları bilgilere ek olarak teknik yaratıcılık işleriyle ilgilenebilir, iyi inşaatçı, tasarımcı olmak isteyebilir; tele-mekanik, radyo-elektronik mesleklerini öğrenip gelecekte kendi bağımsız işlerini kurabilirler.

Ders ve ders dışı etkinliğin karşılıklı ilişkisinin en belirgin numunesi olarak cumhuriyetimizin okullarında muhtelif bilim dallarında olimpiyatların düzenlenmesini örnek göstermek mümkündür. Bilim olimpiyatlarının yapılması öğrencilerin bilgisinin sağlamlaştırılmasına hizmet ediyor. Bu olimpiyatlara bilim dallarında ders yılı zarfında en yüksek notları olan öğrenciler katılıyorlar. Önce okullar arasında başlayan bu muhteşem bilgi yarışı, sonunda uluslararası seviyede devam ettiriliyor. Cumhuriyetinin, okulunun, üzerinde zahmeti olan öğretmenin adını beynelmül seviyede tanıtan öğrenciler yüksek zekâlıdırlar ve böyle öğrencilere verilen zahmetin meyvesi sonunda alınmış oluyor. Bu yarışlar aynı zamanda halkları birbirine tanıtıyor, tanıştıyor, öğrencilerimizin muhtelif yabancı dilleri mükemmel öğrenmesine yardım ediyor ve nihayet bu yarışlar öğrencilerin eğitimli birer uzman olarak gelecekte kendi bağımsız iş faaliyetlerini kurmalarına zemin yaratıyor. Öğrencilerin yaratıcı faaliyetlerinin sergilenmesi, çeşitli profesyonel yarışlar, bilimsel başarıların tahlili, ders ve ders dışı etkinliklerin karşılıklı alakasının sonucu olarak öğrencilerde bağımsız işlerin biçimlendirilmesine hizmet ediyor.

Yabancı dillerin öğrenilmesi için yapılan ders dışı yabancı dil uygulamaları, seçmeler, inceleme faaliyetlerinde bulunulması, yabancı dil haftalarının düzenlenmesi, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini ve iletişimsel becerilerini geliştiriyor ve çağdaş toplumlarla bütünleşmesi için onlara büyük olanaklar sağlıyor. Aynı zamanda onlar yabancı dili mükemmel öğrenmekle başka ulusların kültürüyle yakından tanışıyor ve bu bilgilerin prizmasından bakarak kendi ülkelerinin kültürünün daha da yüceltilmesinin faal katılımcısı oluyorlar. Yabancı dillerin öğrenilmesi için öğrenciler arasında yapılan ders dışı yarış, kitle iletişim araçlarıyla ve kültürel-kitlevi etkinlikler biçiminde oluyor. Yarışlarda galip gelen öğrencilere sertifikalar, iftihar belgeleri, teşekkür mektupları verilerek onların gelecekte başarılar kazanması teşvik olunuyor. Kitlevi iletişim araçları olarak öğrencilerin internet ya-

zışmaları, kültürel-kitlevi etkinliklerin, sınavların, olimpiyatların, müzik gecelerinin, tiyatroların gerçekleştirilmesi, İKT’den yararlanarak skype vasıtasıyla yabancı dilin doğrudan doğruya öğrenilmesi, interaktif levhaların tatbiki, lingafon kabinlerinden yararlanma, yabancı dilin mükemmel öğrenilmesinde esas araçlardır.

Müstakil faaliyetin biçimlenmesi için ders ve ders dışı etkinliklerde gönüllülük esasında hayata geçirilen işlere öğrencilerin katılması, onlarda kendilerine güven yaratıyor, onları topluma yararlı birer kişi olarak biçimlendiriyor, hislerini dizginlemeyi aşıyor, meslekî sahalarını belirlemek imkânı veriyor, genel dünya görüşünü şekillendiriyor; kendi “ben”ini ifade etmekle onda muhtelif hallerde durumu tahlil etmek, serbest fikir yürütmek, kendi girişimiyle karar almak ve ona yerine getirdiği işten en yüksek düzeyde verim almak olanağı veriyor. Bağımsız iş faaliyetinin şekillenmesi için öğrenciler büyük çaba, girişimcilik gösteriyor, her bir yeni inceleme arayışında, kendi bireysel stratejilerini kuruyor ve belirledikleri hedefe varmak için yüksek faaliyet gösteriyor, yeni bilgi ve becerilere sahip oluyorlar. Ders ve ders dışı etkinliklerde serbest faaliyet anında öğrencilerin bağımsızlığı ve kişisel girişimi çağdaş tahsilin kalitesini gösteren esas etkenlerden biridir.

Edebiyat:

1. Azerbaycan Respublikasında tahsilin inkişafı üzre Dövlet Strategiyası.
2. Baylarov E. Uşaqlarda istedadın müeyyenleşdirilmesi ve inkişaf etdirilmesi. İstedadın işçi konsepsiyası. Bakü, “Tahsil”, 2008.
3. Томский Государственный университет, Философский факультет Кафедра социальной работы “Реабилитационный досуг для детей группы риска” (курсовая работа).
4. Т. А. Ильина Педагогика, Moskova,1984, с. 435-440.
5. Г. Нойнер, Ю. К. Бабанский.Педагогика М.,1984 с.337-338
6. Ерошенков И. Н. «Культурно-воспитательная деятельность среди детей и подростков», Moskova, 2004.

